

versa el ll. *testudo* 'tortuga' s'ha usat també com a denominació de l'instrument. Com a denominació de barca, és, o ha estat, també cast. *laúd*, oc. ant. i mod. *lahut*, fr. antiq. *lut* (en Rabelais, Sainéan, *Rev. des Ét. Rabelaisiennes* VIII, 50), it. *liuto* «barchetta» 5 [1427, *leüdo* 1356] des de Gènova fins a l'Adriàtic (ELevi, *Gio. Stor. d. Lett. It.* LIX, 175; Bartoli, *Das Dalmatische* I, 231; Ang. Prati, s. v.).

El nom d'instrument *laüt* ja apareix en Llull (*AlcM*; S. xv, *DAG.*; «viola, guitarra y *llaüt*: testudo», OPou, 40 *TbPu.*, 168). Arab *ʿūd* és, pròpiament, fusta, i amb article *al-ʿūd*: però la consonant aràbiga *ʿain* sona com un fonema fortament gutural, inimitable en fonètica romànica, però que la gent hispànica sentia com una espècie d'*a* profunda, com es veu per les notacions del 15 *granadí PALc* i el valencià Martí de Ayala (S. xvi); d'on primerament es féu *alaüt* (així en el ms. més conservador de l'Arxipreste de Hita) i tot seguit *laüt*.

DERIV.: *Llaütejar*. *Llaüter*.

Llaic, V. *llec* *Llaiés* o millor *Llaés*, no pas *Llaiers* el nom del poblet (E. T. C. I, 221; amb terminació -ÉSSE, per a la qual veg. el meu treball de *Bitr. z. Namenfg.* VIII, 1973, n. 238 i cf. pp. 202-3) *Llaire*, V. apèndix a *lladre* *Llait*, V. *llast* *Llaix*, V. *lai* *Lla-* 25 *ma*, no s'usa en el llenguatge parlat (si no és alguna persona de parlar anòmal, ¿o potser a Palma de Mall.?)

Llama, 'guanaco domesticat', del quítxua *lama*.

Llama, pres del fr. *lame* 'fulla de pedra, de me- 30 tall etc.', mot nàutic poc estès (BDC XI, 43; XIV, 35, 76) i que crec molt recent [1868, *SLitCosta*] 1 segurament per comparació amb la forma plana; i també usat en altres accs. tècniques. *Allamar*.

1 Va llegir-ho així Bofarull en la seva ed. de Mun- 35 taner, § 95 (p. 184) i així ho repeteixen les edicions posteriors (Casac. II, 11.1; Sold., 711b), però la frase dóna un sentit absurd («la nau estava a la colla e els fadrins en la *lama*»): els fadrins aguantant-se tots en una punta de l'antena! El ms. deu portar 40 *en la fama*, i Bofarull va llegir *l* per la *s* llarga (*sama* 'sentina' a les barques de l'Ebre etc.); «la part del *llagut* on els peons dormen i tenen llur roba», BDC IX, 67, i justament solen dir allà «la *sama* dels peons». Bofarull assessorà les eds. del Lab. des 45 de 1864, no sé, doncs, si podem estar segurs que aquest *llama* nàutic català és més que un mot fantasma. En part potser no, car sembla haver-hi un verb *llamar* (o *allamar*?), cf. BDC XII, 43 (o <cast. *llamar* CLAMARE?>): «Els pescadors de la parella 50 de bou remen a sobrevent contra nosaltres; *llama* el petit, que el mestral ja amaina, pega un cop de barra a babord i que el dimoni se'ns endugui!», Coromines (*De Plaer* ---, en *Putxinellis* I, v, p. 190; O. C., 639b9).

LLAMANTOL, 'Homarus vulgaris', 'espècie de llagosta de color cendrós i d'aspecte brau', abans *llomàn-* 60 *tól*, com es diu encara a part de la costa: d'un llatí vulgar LUCOPANTER, variant de *lucuparta* que el designa

en un autor llatí del S. v; deu tractar-se d'una defor-
mació del gr. *λυκοπάνθηρ* 'onça, espècie de pantera',
nom que donarien a aquell crustaci, pel seu aspecte
agressiu i les grosses mordales de què està armat; pro-
bablement des de LUCOPANTERU es passaria a **logbàn-*
tól, d'on *llobàntol* > *llomàntol*. □ 1.ª doc.: *llomàn-*
tól, S. XIV; *llomàntol*, c. l'a. 1800, Sanelo; *llamàntol*,
DAG.

Llop màntol en un doc. valencià del S. XIV (en *El*
Archivo, de Dénia, P. Chabàs I, 367); «*llomantol*, se-
meja <n>za a la langosta, diferenciándose en que ésta
es colorada y aquél, azulado», Sanelo II, 32v2 (no en
CRos, ni en els altres valencians); 1 Moll assenyala *lu-*
mántu a Ciutadella (AORBB III, 10); *llamantol* en el
DAG., *llamàntol* en Sallent-Griera (BDC XI, 55, loca-
litzant-ho a Pineda), *DFA.* (però manca en els diccs.
anteriors *DT.*, Lacav., Belv., Lab. 1840-88, *SLitCosta*,
Bulbena, Vogel, *DORT.*)

A StPol de Mar aquesta denominació m'era ben co-
neguda, des de c. 1918, perquè la deien com a malnom
d'un robust pescador, poc amic de familiaritats, i agrada-
dat de dites grasses i jactancioses (evidentment nom
que li donaren els altres irònicament, per comparació
amb el ferotge crustaci, i que ell acceptava com qui
cull un guant que li tiren); el 1929 m'explicaren serio-
sament «un *lámántu* és un peix semblant a la llagosta,
però de color de cendra; n'hi ha de més grossos que
les llagostes, però també de més petits; es fan en els
indrets rocosos; n'hi ha, sobretot a la banda de Ma-
llorca, però també se'n pesquen per aquestes mars: té
els *bontájs* <'tentacles o pines'> més curts que els
de la llagosta, però molt forts; a vegades se'n pesquen
amb canya».

Littré, *Dict. L. Fr.*, explica que el *homard* té les dues
antenes cap endavant, i el *Palinurus vulgaris* (llagosta)
en té dues de grosses laterals, i cap endavant només
dues de petites: disposició que explica l'aire amena-
çador, formidable, d'aquell; altrament un cop cuits,
tant l'un com l'altre, queden vermells. També he sentit
lámántu al capdallà de la costa rossellonesa, al Bar-
carès (1960). *Llimàntol* a l'Alguer (PCatalà i Roca, *In-*
vitació a l'Alguer, p. 139).

Distingirem les variants indicades fins ací com a
forma (a). Localment hi ha encara d'altres noms. b) A
la Costa Brava, escrivia el blanenc Ruyra *llobregant*:
«Ets una Xucladora --- el teu barret <que abans ha
qualificat de «petita jardinera elegantíssima»> és teixit
d'una herba que no ha vist mai el sol: les dues
agulles que te l'aguanten al cap són dues banyes de
llobregant» (*Pinya de Rosa* I, 119); Josep Pla, parlant
de Fornells (costa de Palafrugell), «hi ha llagostes, i
també s'agafen, amb les nanses, alguns *llobegants* (*ho-*
uard en francès)», *Guia de la Costa Brava* (p. 257,
ed. cast.); un amic de cap a Palafrugell m'havia dit 55
també que allà en diuen *llobregant* (1968).

Encara d'altres variants ben diferents. c) *Grumàntil*
a Fornells de Menorca (Moll, l. c.), variant d'aires
mossàrabs, amb *zil* conservant el timbre originari del
grec *-ηρ*; però jo a Maó vaig sentir «un *grumán*»
(1964). I quasi el mateix nom reapareix en el Migjorn